

Bærum kommune
Pb. 700
1304 Sandvika

Vår dato: 04.02.2019
Vår ref.: 201833605-16
Arkiv: 313
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Eline Nordseth Berg
22959210/enbe@nve.no

Oversendelse av NVEs vedtak i saken «Senkning av vannstand i Grinidammen» i Oslo og Bærum kommuner

Vi viser til deres søknad datert 13.04.18 og tilleggsrapport datert 01.11.18 fra Bærum kommune om tillatelse til å senke vannstanden i Grinidammen.

NVEs vedtak

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Bærum kommune tillatelse etter vannressursloven § 8 til å senke vannstanden i Grinidammen permanent. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Begrunnelse for tillatelsen og konsesjonsvilkår er gitt lenger ned i dette brevet.

Vi understreker at tillatelsen etter vannressursloven gjelder vannstandssenkningen og betydningen dette har for de allmenne interessene i vassdraget. Tiltakshaver har selv ansvar for å avklare de privatrettslige forholdene til ev. andre rettighetshavere i området.

Om søknaden og NVEs vurdering

Grinidammen ligger på grensen mellom Oslo og Bærum og eies av kommunene i fellesskap. Det er Bærum kommune som står som søker og ansvarlig i rehabiliteringen av Grinidammen og senkningen av vannstanden.

10.07.15 ga NVE Bærum kommune – vann og avløp tillatelse til å tappe ned Grinidammen fordi dammen måtte rehabiliteres. I forbindelse med rehabiliteringen ble det også bedt om en konsesjonspliktavurdering av en permanent senkning av vannstanden i Grinidammen på 0,2 m, for å senke trykket på dammen. Senkningen ble vedtatt konsesjonsfri i brevet av 10.07.15.

Etter at dammen var ferdig rehabilitert ble NVE gjort oppmerksom på at vannstanden var senket betydelig mer enn 0,2 m. NVEs miljøtilsyn har befart området og kommet frem til en senkning på opp

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

mot 0,8 m. En slik senkning ble vurdert konsesjonspliktig i brev 20.12.17, og Bærum kommune fikk valget mellom å heve vannstanden eller søke konsesjon for senkningen på 0,8 m.

Bærum kommune har valgt å søke om konsesjon.

Beskrivelse av området

Grinidammen ligger i Lysakerelva på grensen mellom Oslo og Bærum kommuner. Områdene langs elva er preget av boligbebyggelse, industri og handel. Det er etablert en tursti fra Bogstadvannet til Lysaker langs elva, som også går på vestsiden av Grinidammen. Det går to bruer over Grinidammen, en gangbru og T-banebrua for linje 2. Litt oppstrøms dette går Griniveien på bru.

Vegetasjonen langs Lysakerelva og rundt Grinidammen er i hovedsak løvskog, gress/plen og kratt. Grinidammen ligger ganske dypt i terrenget og er synlig fra T-banen og fra østsiden. Dammen er delvis også synlig fra Griniveien.

Det har vært en oppdemming ved Grinidammen siden ca. 1500-1600-tallet. Vannet har blitt brukt til å drifte sag, mølle og kraftverk opp gjennom årene. Kraftverket ble lagt ned på 1930-tallet. Selve dammen har ikke konsesjon og er plassert i konsekvensklasse 1.

Før ombyggingen i 2016 lå overløpet på Grinidammen på kote 119,1. Etter ombyggingen ble overløpet senket med 20 cm, men på grunn av dammens utforming er vannstanden senket mer.

Teknisk plan

Flomløpet/overløpet på dammen er bygget om til å ligge i tre nivåer, mot tidligere to. Kotehøydene på de tre nivåene ligger nå på 118,9, 119,2 og 119,5, mot tidligere 119,1 og 120,9.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

I arealdelen til kommuneplanen til Bærum kommune er Grinidammen regulert som «Kombinerte formål i sjø og vassdrag med eller uten tilhørende strandsoner». I arealdelen til kommuneplanen til Oslo kommunen er Grinidammen regulert som «Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsoner».

Begge kommuner har vedtatt at tiltaket ikke krever byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven.

Verneplan for vassdrag

Lysakerelva inngår i Oslomarkvassdragene som er vernet.

Høring

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. NVE har sendt søknaden på høring til Oslo og Bærum kommuner, Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Akershus fylkeskommune og Lysakervassdragets venner. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Bærum kommune - Natur og idrett har uttalt seg i brev av 31.05.18:

«Uttalelse - naturmangfold

Kunnskapsgrunnlaget

For alle saker som berører naturmangfold følger det av naturmangfoldlovens § 7 at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet som berører naturmangfold, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er vurdert og vektlagt i saken.

*I Bærum kommunes kartdatabase og i Naturbase er det registrert naturtypen dam, Grinidammen, med verdi svært viktig. Her er blant annet gjort funn av blærestarr, elvemusling og buksvømmer *Paracorixa concinna*, alle tre arter på rødlista.*

Av fremmede arter er det registrert vasspest og gjedde.

Tilgjengelig kunnskapsgrunnlag (§ 8) er benyttet for vurdering, men det er ikke kjent hvilke konsekvenser permanent senkning av vannivå i Grinidammen vil kunne få for naturmangfoldet. Kunnskapsgrunnlaget anses derfor ikke som oppfylt. § 9 (føre-var-prinsippet) bør komme til anvendelse. Likeså bør § 10 og samlet belastning for naturmangfoldet vurderes.

For å kunne gjøre grundige vurderinger av hvilke konsekvenser permanent senkning av vannivå vil få for naturmangfoldet, bør det gjøres registreringer av naturverdiene i Grinidammen og utarbeides en rapport som vurderer konsekvensene, jf. § 11. En slik rapport bør også si noe om hvilke evt. konsekvenser permanent senkning av vannivået vil få for naturmangfoldet nedstrøms Grinidammen. Eventuelle avbøtende tiltak bør vurderes når registrering og rapport er utarbeidet. I og med at tiltaket allerede er utført, vurderes det at § 12 ikke er relevant.

Kommuneplanens arealdel 2017-2035 og kommunedelplan for Sørkedals- og Lysakervassdraget

Det vises til kommuneplanbestemmelsenes § 11.1: Områder registrert som viktige naturtyper i Bærum kommunes kartdatabase skal ivaretas og § 11.4 Åpne strekninger av elver, bekker, vann og dammer skal opprettholdes.

I kommunedelplan for Lysaker- og Sørkedalsvassdraget, vedtatt i 2014, er Grinidammen satt av til naturområde/friluftsliv. Hovedformålet med kommunedelplanen er å blant annet å sørge for en bærekraftig og samfunnsøkonomisk bruk av vassdragets ressurser. Det skal legges vekt på å opprettholde og gjenopprette kjemisk og økologisk status i vassdraget, ivareta kulturlandskapet og tilrettelegge for utøvelse av friluftsliv.

Det vises til følgende §§ i kommunedelplanen:

3.1 Plankrav

Søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven må ikke settes i gang før de inngår i godkjent reguleringsplan dersom ikke tiltaket er tillatt etter kommunedelplanen. Reguleringsplan skal ta hensyn til kommunedelplanens hovedformål.

3.4 Miljøkvalitet, landskap og natur

Tiltak må ikke forringe vassdraget og det omkringliggende områdets økologiske og kjemiske kvalitet. Inngrep i terreng og i vegetasjon som ikke omfattes av pbl. § 1-6, skal gjennomføres på en slik måte at skadevirkningene begrenses til et minimum og avveies i forhold til konsekvenser for biologisk mangfold.

3.5 Kantvegetasjon

Eksisterende kantvegetasjon langs vassdraget skal bevares.

3.6 Miljøovervåkningsprogram

Det skal utarbeides et miljøovervåkningsprogram for vassdragets økologiske og kjemiske tilstand. Denne skal til enhver tid være førende for tiltak innenfor planområdet og i nær tilknytning til vassdraget.

I reguleringsplaner og byggesaker skal det gjøres rede for hvilke konsekvenser tiltaket har på miljøet. Det skal utarbeides et miljøoppfølgingsprogram.

§ 7 Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone.

Det er ikke tillatt med tiltak som strider mot planens intensjon. Dette gjelder hele vannsøylen, bunnen og langs strendene.

§ 5 Grønnstruktur naturområde

Områdene skal bevares som viktig biologisk mangfoldsområde. Hogst og annen skjøtsel som forringer områdenes naturverdier er ikke tillatt.

Uttalelse – friluftsliv/landskap

Senkning av vannstanden i Grinidammen vil på kort sikt forringe landskapets estetiske uttrykk, ved at det skapes synlige tørre partier mellom tidligere- og nåværende vannivå på bergvegger og langs elvekanter med vegetasjon. Denne effekten vil trolig være av nokså kortvarig karakter.

Lavere vannstand i dammen kan føre til at det blir mindre attraktivt å bade, spesielt dersom vannstanden blir relativt lav i tørre perioder. I henhold til formålsparagrafen i kommunedelplanen for Sørkedals- og Lysakervassdraget skal det legges vekt på å tilrettelegge for utøvelse av friluftsliv.

Vurdering

Natur og idretts vurdering av tiltaket er at det strider med de ovennevnte bestemmelsene i kommuneplan og kommunedelplan. I følge 3.6 skal det utarbeides et miljøovervåkningsprogram som skal være førende for tiltak innen planområdet. Natur og idrett er ikke kjent med om et slikt program er utarbeidet og om det i så fall har gitt føringer under arbeidet med demningen.

Tiltaket i sin nåværende form bør ikke tillates. Det bør gjennomføres registreringer og rapport som vurderer konsekvensene for naturmangfoldet. Dersom en vurderer at konsekvensene er negative for naturmangfoldet, må det vurderes hvordan det kan iverksettes avbøtende tiltak, evt. at vannivået heves tilbake til slik det var.»

Oslo kommune – Bymiljøetaten (BYM) har uttalt seg i brev av 01.06.18:

«Biologisk mangfold

Som beskrevet i Norconsult sin rapport datert 10.04.2018, er det registrert blærestarr ved Grinidammen. Blærestarr er rødlistet som sårbar (VU) på Norsk rødliste for arter 2015, og er derfor å regne som en truet art. Bymiljøetaten var på befaring 28. mai 2018 og observerte at det fortsatt var en stor forekomst av blærestarr ved flere lokaliteter rundt Grinidammen. Befaringen ble gjennomført etter en lengre tørkeperiode, og det var dermed lav vannføring i Lysakerelva og lav vannstand i Grinidammen.

Sør for t-banelinjen, er det mye Blærestarr både på øst- og vestsiden av vannet. Disse ser ikke ut til å ha blitt påvirket av vannstandsendringen i særlig stor grad.

Nord for t-banelinjen ble det også funnet mye Blærestarr, men disse vil kunne påvirkes noe på lengre sikt, ettersom disse nå står lengre vekk fra vannet enn tidligere.

Lysakerelva i berørt område har en god bestand av ørret. Endringen som nå omsøkes vil etter vår vurdering ikke ha noen vesentlig påvirkning på ørret eller andre fiskearter. Om noe, vil den delvise nedleggelsen av dammen medføre et lengre strykp parti nedstrøms Griniveien som igjen vil være positivt for ørret.

Edelkreps (EN), forekommer også i aktuell del av Lysakerelva. Edelkrepsen finnes i både stillestående og rennende vann, men unngår strykparter med veldig sterk strøm. Omsøkt endring vil således i liten grad påvirke edelkreps, men antageligvis begrense foretrukket habitat noe.

Det er også en bestand av elvemusling (VU) i aktuell del av Lysakerelva (Sandaas og Enerud 2014). Omsøkt endring vil etter Bymiljøetatens vurdering i relativt liten grad påvirke elvemuslingen, ettersom elvemuslingen foretrekker god gjennomstrømning på vannet. Men samtidig påpekes det at tilgjengelig bunns substrat for elvemuslingen må antas å ha blitt noe begrenset etter nedsenkningen av Grinidammen.

Friluftsliv/ rekreasjon

Bymiljøetaten har ikke vært i kontakt med beboere i området, og har derfor ikke lokalkunnskap om hvordan vannstandsendringen har påvirket bruken av området. Vi har derimot registrert at bl.a. Lysakervassdragets venner har vært negative til at vannstanden er senket.

Vannstandsendringen ser for oss ut til å ha hatt størst påvirkning for området nord for t-banelinjen. I dette området er vannstandsendringen mer synlig, og vi antar at det kan virke negativt å bade her ettersom vannet med mye leirbunn har blitt grunnere.

Konklusjon

Bymiljøetaten mener at vannstandsendringen ikke har hatt store negative konsekvenser for det biologiske mangfoldet. Men vi påpeker at tilgjengelig habitat for rødlisteartene edelkreps og elvemusling kan bli noe begrenset dersom delvis nedleggelse tillates. Når det gjelder påvirkning på friluftslivet/ bruk av området, har BYM for lite grunnleggende kunnskap til å vurdere konsekvensene av permanent, endret vannstand.»

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har uttalt seg i brev av 25.05.18:

«Fylkesmannens vurdering

Blærestarr

Lokaliteten er registrert i naturbase med verdi A, svært viktig, grunnet forekomster av den rødlistede arten blærestarr og en rik invertebratfauna med en registrert sårbar art. Blærestarr er oppført i norsk rødliste for arter som sårbar (VU), ikke nær truet (NT) som Norconsult skriver. Blærestarr finnes kun på noen få lokaliteter i Norge, der Sørkedalsvassdraget med Bogstadvannet vurderes å være hovedforekomsten.

Norconsult skriver at blærestarren ikke vil berøres nevneverdig av tiltaket og at den vil tilpasse seg ved en permanent senkning av vannstanden. Så vidt Fylkesmannen kan se, er det ikke gjort

noen befaringer for å undersøke hvorvidt dette stemmer. Vannstanden har allerede vært permanent senket i mer enn to år, og en undersøkelse nå bør kunne gi en pekepinn på hvor godt plantene tilpasser seg.

Elvemusling

Det er elvemusling i Lysakervassdragets øvre del fra Osdammen, utløp Bogstadvannet, til og med Grinidammen. I 2013 og 2014 ble det funnet elvemusling i Grinidammen. I tillegg er det funnet elvemusling i nedre del ved Fåbro. Elvemusling har status sårbar (VU) på norsk rødliste. Norge har mer enn 50 % av Europas bestander og har derfor et internasjonalt ansvar for å ivareta arten. Elvemusling er avhengig av laks eller ørret for å formere seg. Fylkesmannen kan ikke se at det er undersøkt hvordan permanent senkning av vannstanden på 80 cm vil påvirke elvemusling eller fisken den er avhengig av.

Edelkreps

Edelkreps ble borte fra Lysakervassdraget i 1998 som følge av krepsepest. I årene 2015, 2016 og 2017 ble det satt ut nesten 2000 edelkreps i området rundt Griniveien ned til Grinidammen som et forsøk på å reetablere edelkreps i Lysakerelva, via tilskuddsmidler for trua arter. Dersom reetableringen er vellykket vil denne lokaliteten derfor være svært viktig for arten. Edelkreps har status sterkt truet (EN) på norsk rødlista. Vi kan ikke se at påvirkning på edelkreps er vurdert i søknaden.

Vi kan ikke se at det er andre naturverdier som vil berøres av tiltaket.

Grinidammen er nevnt som en av Oslos skjulte badeperler på Oslo kommunes hjemmesider i 2018 og er en viktig grønn lunge for lokalbefolkningen.

Konklusjon og avbøtende tiltak

Fylkesmannen anbefaler NVE å sette vilkår om en undersøkelse av blærestarrbestandene i Grinidammen der man ser på utviklingen fra før tiltaket til nå. Dersom det viser seg at blærestarren ikke har klart å tilpasse seg det nye vannspeilet, bør tiltakshaver gjøre tiltak for å bedre situasjonen for plantene i Grinidammen.

Videre anbefaler vi NVE å sette vilkår om undersøkelser av hvordan elvemusling, fisk og edelkreps påvirkes av senkningen. Når vannspeilet har blitt senket i Grinidammen vil det ha en påvirkning på innløpsområdet som ikke synliggjøres i søknaden. Dersom resultatet viser at påvirkningen på artene er svært negativ vil Fylkesmannen anbefale at det enten ikke gis konsesjon til permanent senkning av vannstanden eller at det iverksettes avbøtende tiltak for å bedre situasjonen for artene.»

Akershus fylkeskommune har uttalt seg i brev av 19.04.18:

«Vurderinger fra Akershus fylkeskommune

Uttalelsen er vurdert ut fra fylkeskommunens rolle som friluftslivsmyndighet, ansvarlig myndighet etter kulturminneloven, som prosessmyndighet etter vannforskriften og som myndighet for forvaltning av innlandsfisk.

Friluftsliv

Vi viser til at Bærum kommune har gjennomført kartlegging og verdsetting av områder for friluftsliv etter Miljødirektoratets veileder M98- 2013 i hele kommunen. I denne kartleggingen er Lysakervassdraget registrert som et svært viktig friluftsområde. Vi viser til naturbase.no der denne kartleggingen er tilgjengelig.

Videre viser vi til vår uttalelse av 12.05.2015 der vi påpeker at deler av Grinidammen på Bærumsiden er et statlig sikret friluftslivsområde. Dette er også tilgjengelig i Naturbase.no med Id nummer F800001036 ved navn «Friområde med turvei langs Lysakerelva». Vi stiller oss derfor undrende til at det i søknaden fra Norconsult opplyses om at de ikke er kjent med dette.

Det er fylkesmannen som har myndighet til å gi tillatelse til midlertidige tiltak i statlige sikrede friluftsområder. Det er Miljødirektoratet som har myndighet til å gi tillatelse til varige tiltak.

Vannforvaltning.

Akershus fylkeskommune har vedtatt regional plan for vannforvaltning 2016-2021. Grinidammen, er en del av vannforekomst 007-12-R Lysakerelva. Vannforekomsten ligger i vannområdet Indre Oslofjord vest, som har utarbeidet egen tiltaksplan for denne vannforekomsten. Fylkeskommunen kan ikke se, slik tiltaket er beskrevet, at det vil ha konsekvenser som medfører at vannforekomsten forringes.

Men, i søknaden beskrives det at Grindammen, slik den var, ikke bidro til oppdemming under flomsituasjoner og således ikke vil påvirke vannføringen nedover i vassdraget. Dette bestrides av Lysakervassdragets venner i brev av 2018.04.03, hvor disse mener at senkningen av dammen har ført til at dammen har minket maximum kapasiteten fra 90 000 kubikk til 40 000 kubikk. I brevet påpekes det at Grinidammen var et viktig fordrøyningsmagasin og at senkningen har påvirket elva nedstrøms, både badeplasser og utbyggingsområder som «Lilleakerbyen» er nevnt. Innspillet til Lysakervassdragets venner står i stor kontrast til det som beskrives i søknaden og fylkeskommunen ber om at NVE vurdere innspillet til Lysakervassdragets venner før det tas en beslutning.

Innlandsfisk

Strekningen grinidammen til dammen nedenfor Bogstad habitere en rekke akvatiske arter, bla. ørret, kreps og elvemusling. Det er ikke beskrevet hvordan tiltaket vil påvirke disse. En vurdering av fiskesamfunnet og påvirkning på dette skulle vært fremlagt. Slik det fremstår nå er det krevende for forvaltningen å vurdere tiltakets påvirkning på det akvatiske miljøet. Fylkeskommunen er ikke ansvarlig for forvaltning av elvemusling og kreps, men vi registrerer at heller ikke disse er nevnt under akvatisk miljø. Disse artene må tas med i vurderingen når påvirkningen på akvatisk miljø skal gjennomgås.

Kulturminner

Ingen merknad vedrørende automatisk fredete kulturminner

Nyere tids kulturminner

Akershus fylkeskommune uttalte seg til tidligere søknad om istandsetting av dammen i brev av 10.12.14.

Vi gjorde da følgende vurdering:

«Akershus fylkeskommune ser det som svært positivt at dammen repareres og settes i stand. Selv om den ikke har noen funksjon i dag, er den et viktig kulturminne beliggende ved Lysakerelva, i

et av kommunens prioriterte kulturmiljøer. Dammen representerer kunnskaps- og opplevelsesverdier av vesentlig regional interesse, det er derfor viktig at den bevares og settes i stand. Alternativet med nedlegging som omtales i brevet, frarådes derfor sterkt, men vi oppfatter det slik at dette alternativet ikke er særlig aktuelt. Dammen er vernet gjennom bestemmelsene i Kommunedelplanen. Vi har ingen merknad til foreslåtte tiltak.»

Fylkeskommunen mener det er beklagelig at dammens vannstand reduseres permanent slik som omsøkt, da det vil påvirke opplevelsen av kulturmiljøet. Foreliggende søknad om permanent senkning av vannstand er imidlertid begrunnet i sikkerhetsmessige årsaker knyttet til flomforhold. Akershus fylkeskommune ønsker dermed ikke å motsette seg tiltaket. Vi anmoder om at andre forhold knyttet til vern av det viktige teknisk industrielle kulturminnet blir ivare tatt på en god måte, og at eksisterende bygning og eldre konstruksjoner tas vare på i tråd med kommunedelplanens bestemmelser.

Konklusjon

Akershus fylkeskommune mener det er uheldig at konsekvensene for friluftslivsinteressene er mangelfullt vurdert med tanke på at Lysakervassdraget er et svært viktig friluftsområde. I tillegg er det fremlagte grunnlaget for å vurdere naturmiljø og flom mangelfullt.

Videre er det beklagelig at kommunen ikke klarer å gjennomføre senkning med 20 cm i forbindelse med reparasjon, slik de har fått tiltalelse til. Men i stedet ender på en senkning på 75 cm, som nå har ført til en ny søknad om delvis nedleggelse.»

Lysakervassdragets venner (Lvv) har uttalt seg i brev av 29.05.18:

Lysakervassdragets venner viser i sin høringsuttalelse også til to tidligere brev, ett sendt til Bærum kommune datert 03.04.18 med merknader til detaljregulering av Fossumveien 19 (Barketomta) og ett sendt til NVE datert 12.11.18 om fordrøyningskapasiteten i Lysakerelva.

I brevet til Bærum kommune står det kort fortalt at Lvv mener at Fossumveien 19 (Barketomta) må fortsette å være ubebygget for å kunne, en gang i fremtiden, utvikle et fordrøyningsbasseng her.¹

I brevet til NVE hevder Lvv at fordrøyningskapasiteten i Grinidammen er vesentlig endret med ombyggingen av dammen i 2016. Lvv foreslår å gjenskape en gammel teglverksdemning som ligger under vann i Grinidammen til en høyde på 75 cm over Grinidammens laveste overløp, for å bøte på endringene i fordrøyningen. En annen løsning skissert av Lvv er å gjenoppbygge Voksen mølledam.¹

I høringsuttalelsen sin skriver Lvv at konsekvensene av tiltaket er undervurdert i søknaden. De trekker bl.a. frem at fordrøyningskapasiteten er endret, at badeplassen er ødelagt og at det vil ta lang tid før tørrlagte områder er revegetert.

Lvv savner spesifikke observasjoner som underbygger kommunens vurderinger. Rent vannteknisk savner Lvv nærmere omtale av konsekvensene for grunnvannsspeilet og tap av fordrøyning.

Lvv er bekymret for tørrelgging og uttørking av våtmarka nord i Grinidammen, mellom gangbrua og Griniveien. I tillegg informerer de om at salamander ble sett i Grinidammen 21.05.17. Bever er ikke sett i Grinidammen siden før senkningen, ifølge Lvv.

---

¹ Dette er ikke tema i denne vurderingen.

Tilleggsopplysninger

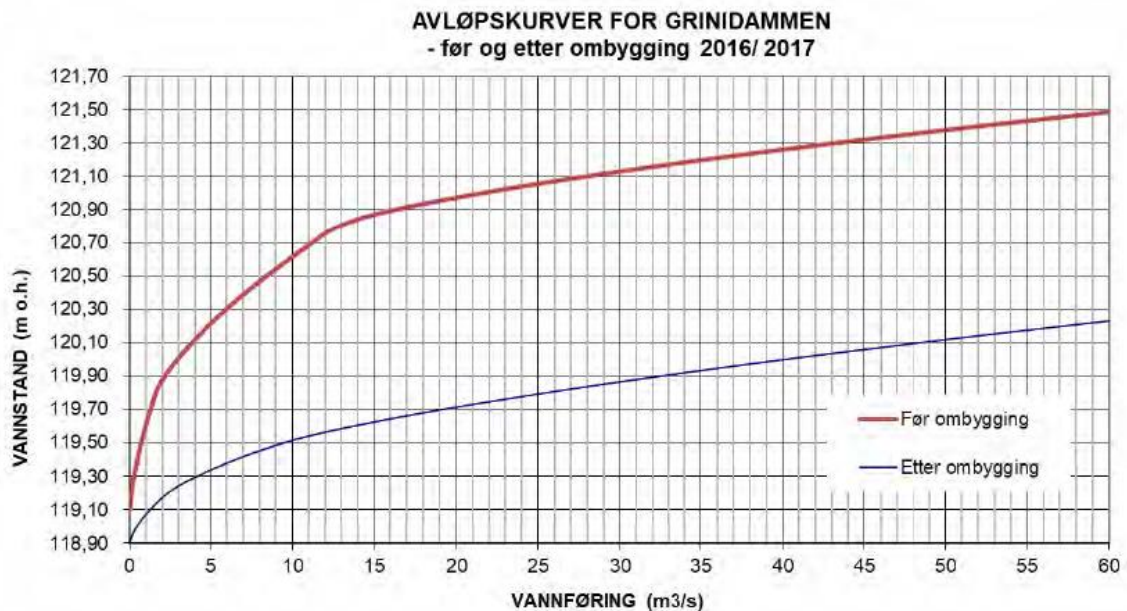
I etterkant av høringsrunden påla NVE Bærum kommune å utrede fordrøyningskapasiteten i Lysakerelva og eventuelle endringer i denne. Den 05.11 mottok NVE en rapport fra kommunen. Se avsnittet Hydrologi og fordrøyningskapasitet.

NVEs vurdering

Hydrologi og fordrøyningskapasitet

Grinidammen har et nedbørfelt på 174,1 km² og middelvannføringen ut av dammen er beregnet til 3,9 m³/s. Effektiv innsjøprosent i nedbørfeltet er på 1,2 %. Fordi det ikke er noen regulering i Grinidammen, verken før eller etter ombyggingen i 2016, vil ikke middelvannføring og alminnelig lavvannføring være endret som følge av ombyggingen.

Tidligere lå flomløpet på kote 119,1 og overløpet på kote 120,9. Nå er flomløpet senket til kote 118,9 og overløpet er senket i to nivåer på kote 119,2 og 119,5. Senkningen i flom- og overløpet har gjort at dammen har større flomavledningskapasitet enn før. Dette medfører at flomstigningen ikke vil være så stor som før. Siden hele vannføringen i Lysakerelva ledes over dammen vil vannstanden i Grinidammen alltid være lavere enn før ombyggingen. Differansen mellom tidligere og nåværende vannstand øker med økende vannføring, jf. avløpskurver for Grinidammen (se figuren under).

Figur 1: Sammenheng mellom vannstand og vannføring i Grinidammen. Skjermdump fra søknaden.

Det står i søknaden at ved svært liten vannføring vil endringen i vannstand være 20 cm. Ved middelvannføring 3,9 m³/s vil differansen mellom tidligere og nåværende vannstand være 80 cm.

På bakgrunn av bekymringsmeldinger fra Lysakervassdragets Venner (Lvv) om raskt økende vannføring i Lysakerelva, ba NVE Bærum kommune redegjøre for eventuelle endringer i fordrøyningskapasitet som følge av ombyggingen i Grinidammen. Norconsult har på oppdrag fra Bærum kommune redegjort for endringer i vannføringen nedstrøms Grinidammen i tre tilfeller:

1) Ved flom i vassdraget

Bogstadvannet har et nedbørfelt på 169 km² og restfeltet mellom Bogstadvannet og Grinidammen er på snau 3 km². Det er flom i Grinidammen når det er flom i Bogstadvannet. Lysakervassdraget oppstrøms Grinidammen inneholder flere store vann, Heggelivanna, Storflåtan, Langlivann og Bogstadvann. Alle unntatt Storflåtan er til en viss grad regulert. Reguleringene i nedbørfeltet fører til stor demping av flomtopper i vassdraget. For slike vassdrag vil små magasiner langt ned i vassdraget (som

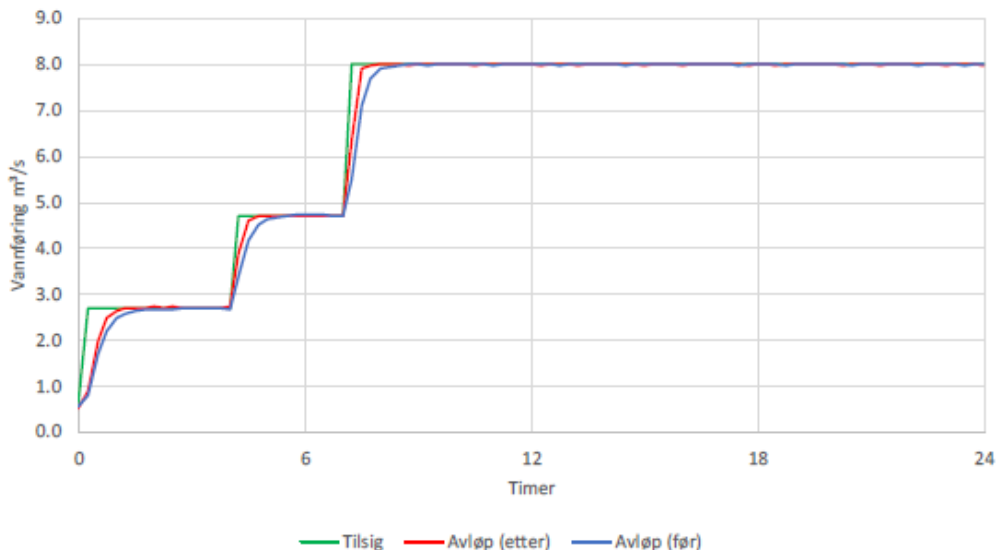
Grinidammen) ikke ha betydning for flomtoppene. Utover Bogstadvannets flomdempende effekt vil ikke Grinidammen kunne jevne ut flomvannføringene.

2) Ved lokal flom i lokalfeltet mellom Bogstadvannet og Grinidammen

Lokalfeltet mellom Bogstadvannet og Grinidammen har små høydeforskjeller og er i hovedsak dekket av permeable overflater. Norconsult har dermed antatt at feltet oppfører seg som et naturlig nedbørfelt med relativt langsom avrenning. Overflaten til selve Lysakerelva gir en effektiv sjøprosent på 0,43 for lokalfeltet. For dette lokalfeltet har Norconsult beregnet at avløpsflommen ved kulminasjon har økt med 2-3 % med ny dam i forhold til gammel.

3) Ved åpning og stenging av lukene i dam Bogstadvannet (Osdammen)

Det er ikke noe pålagt manøvreringsreglement for Osdammen, men Norconsult har lagt driftsprosedyrene for dammen til grunn for vurderingene av endret vannføring. Åpning av lukene skjer trinnvis. I tillegg har Norconsult antatt 0,5 m³/s som en lav vannføring ut av Bogstadvannet, fordi dette er den selvpålagte minstevannføringen. En økning fra 0,5 m³/s til 1 m³/s vil ta ca. 8 minutter nå, mot 18 minutter med den gamle dammen. En økning fra 0,5 m³/s til 2 m³/s vil ta ca. 30 minutter nå, mot 40 minutter med den gamle dammen. Se figur 1 for mer informasjon.

Figur 2: Vannføring i Grinidammen ved åpning av lukene i Osdammen (Bogstadvannet). Skjermdump fra Norconsults rapport.

NVE har sett over rapporten fra Norconsult, men ikke ettergått beregningene. Vi er enige i de antakelsene som er gjort, og mener konklusjonene synes rimelige.

En reduksjon i tiden det tar å øke vannføringen fra 0,5 m³/s til 1 m³/s og 0,5 m³/s til 2 m³/s på 10 minutter (fra 18 til 8 min og fra 40 til 30 min for de to tilfellene) mener NVE ikke er en vesentlig reduksjon.

Lvv viser til et konkret eksempel i sin høringsuttalelse, hvor vannstanden i elva steg med 30-40 cm på 15 minutter ved Sandbonn oppstrøms Bærumsveien. Så vidt NVE har forstått var startvannføringen nærmere null denne dagen pga. en feil ved Osdammen. Det er vanskelig for oss å anslå vannføringen som tilsvarer en vannstand på 30-40 cm, men hvis man baserer seg på kurven i figur 1 er det tydelig at det er ikke er spesielt stor endring mellom avløpet fra Grinidammen med ny og gammel dam.

Naturmangfold

Som flere av høringspartene har skrevet er Grinidammen registrert som naturtype *dam* med verdien svært viktig (A). Dette er også registrert i naturbase. (Søk foretatt 13.11.18.)

Ifølge faktaarket til naturtypen er den høye verdien begrunnet med at naturtypen huser den rødlistede arten blærestarr (VU) og en rik invertebratfauna, blant annet buksvømmeren *Paracorixa concinna* som også er på rødlista (VU). NVE vurderer det slik at buksvømmeren kan bli noe påvirket av vannstandsendringen, da ombyggingen har gitt noe mindre vanddekt areal. Buksvømmeren trives imidlertid best i relativt stillestående vann med mudderbunn, disse arealene ligger lengst sør i dammen og blir i mindre grad påvirket. Det er også registrert rødlistede fuglearter (hettemåke og stjertand (VU) og stær (NT)) nordvest i Grinidammen. Fugleartene er relativt vanlige i området (selv om de er rødlistet), og vi mener i tillegg at de ikke blir påvirket negativt i veldig stor grad.

Stor salamander (NT) er funnet i en privat hage ved Grinidammen i 2016. Individet ble flyttet til Grinidammen. NVE antar at Grinidammen fremdeles vil være et mulig sted for reproduksjon for stor salamander også etter vannstandssenkningen.

Det har vært en del diskusjon rundt arten blærestarr i prosessen rundt ombyggingen av Grinidammen. Blærestarr finnes kun få steder i Norge, og Sørkedalsvassdraget antas å være hovedforekomsten. Bymiljøetaten (BYM) i Oslo kommune var på befaring ved Grinidammen i mai 2018 og skriver i sin høringsuttalelse at det fremdeles er en stor bestand av blærestarr rundt Grinidammen. I artskart er blærestarr også registrert oppstrøms Griniveien, hvor det er (og har vært) et strykparti. Dette tilsier at blærestarr trives i vann med litt bevegelse også, og at det viktigste er kontakt med vann. Som BYM skriver, så kan blærestarrpopulasjonen mellom T-banebrua og Griniveien forringes over tid fordi den står lenger unna vannet. Et avbøtende tiltak vil være å flytte de delene av bestanden som står lengst unna nærmere vannet.

Flere høringsinstanser trekker også frem at det er registrert elvemusling (VU) og edelkreps (EN) i Grinidammen. Dette er det ikke opplyst om i søknaden. Elvemusling er funnet av Sandaas og Enerud i 2014.

Om edelkreps skriver Fylkesmannen:

«I årene 2015, 2016 og 2017 ble det satt ut nesten 2000 edelkreps i området rundt Griniveien ned til Grinidammen som et forsøk på å reetablere edelkreps i Lysakerelva, via tilskuddsmidler for trua arter.»

Fordi artene ikke er vurdert i det materielle Bærum kommune har oversendt NVE og fordi tiltaket allerede er gjennomført, mener NVE det er riktig å pålegge Bærum kommune å gjennomføre etterundersøkelser for å se på konsekvensene av vannstandsendringen på artene edelkreps og elvemusling. Hvis det viser seg at vannstandsendringen har medført negative konsekvenser for edelkreps og elvemusling må det vurderes tiltak for å bedre forholdene for artene.

Det skal også være en bestand av ørret i Lysakerelva. NVE er enig med BYM sin vurdering om at levevilkårene for ørret ikke er påvirket i særlig grad. Tvert imot, kan et utvidet strykparti oppstrøms T-banebrua være bra for fisken.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om permanent senkning av vannstand i

Grinidammen legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden og høringsuttalelsene samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 13.11.18. Etter NVEs vurdering er informasjonen som er tilgjengelig tilstrekkelig til å fatte vedtak med forutsetninger, skulle det gis konsesjon. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jmfør naturmangfoldloven § 8.

Grinidammen er registrert som naturtype dam med verdi A, og det fins blærestarr (VU) og buksvømmer (VU), mest sannsynlig edelkreps (EN) og elvemusling (VU) og muligens også stor salamander (NT) i dammen. En senkning av vannstanden i dammen vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5, så fremt avbøtende tiltak fastsatt av NVE følges opp.

Lysakerelva er et urbant vassdrag som ofte påvirkes i større grad av veier, kulverter, bruer og forurensning enn mer «naturlige» vassdrag. Sammenliknet med de andre påvirkningene på Lysakerelva mener NVE at en endring i Grinidammens overflateareal er en mindre påvirkning på vassdraget. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jmfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det ikke tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet. Derfor vil NVE, hvis det gis konsesjon, sette vilkår om etterundersøkelser på blærestarr, edelkreps og elvemusling for å sikre at artene blir ivaretatt. Med disse vilkårene mener NVE at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap og friluftsliv

Ombyggingen av Grinidammen har gitt et mindre vannspeil med tydelige tørrlagte områder ved breddene. Imidlertid ser vi at vegetasjonen raskt tar tak i tørrlagt areal, og NVE mener, basert på vår erfaring, at det vil ta ganske kort tid før det etableres en god kantvegetasjon rundt Grinidammen. Landskapsmessig mener vi derfor at konsekvensene er små.

Det er en del friluftsliv og bading knyttet til Grinidammen. Blant annet har det i alle år hengt et slengtau fra et av trærne ved T-banebroa, til å slenge seg ut i vannet med. NVE er usikre på om dette er trygt å bruke lenger når vanddybden er redusert, og mener det må undersøkes av Bærum kommune og eventuelt settes opp skilt hvis det anses som farlig. Det har dukket opp en badebrygge på østsiden av dammen i etterkant av ombyggingen. NVE mener konsekvensene for friluftslivet er små, og at det, i takt med at vegetasjonen på breddene tar seg opp igjen, vil gå tilbake til normalen rundt Grinidammen.

Kulturminner

Det er ikke registrert automatisk fredete kulturminner rundt Grinidammen, men da saken med midlertidig nedtapping og 20 cm senkning ble vurdert i 2015 informerte fylkeskommunen NVE om at dammen er et viktig kulturminne langs Lysakerelva i et av kommunens prioriterte kulturmiljøer.

Dammens utseende er ikke mye forandret fra før ombyggingen, ei heller er Grini mølle rett nedstrøms påvirket av arbeidene. Vannspeilet er redusert, men etter en tid vil vegetasjonen ved elvebreddene etablere seg igjen, og det vil se noenlunde likt ut. Sånn sett mener NVE at området kulturminneverdi ikke er nevneverdig negativt påvirket.

Samfunnsmessige fordeler

Ombyggingen i seg selv var samfunnsmessig nyttig fordi det ga en mer stabil dam, med liten risiko for brudd og utglidinger. En eventuell konsesjon til den varige senkningen av vannspeilet vil være utfallet med færrest nye inngrep i området. Ved et eventuelt avslag vil dammen mest sannsynlig måtte rives helt og bygges opp igjen til opprinnelig størrelse (for å opprettholde stabiliteten) eller legges helt ned. De to siste alternativene ville også vært mer kostbare.

Forholdet til Bærum kommunes kommuneplan og kommunedelplan

NVE registrerer at Bærum kommune Natur og idrett mener tiltaket ikke er gjennomført i tråd med kommuneplan og kommunedelplan. Vi mener at det i dette tilfellet bør være noe kommunen (som både søker og høringspart) bør klare å avklare selv. Det, sammen med at tiltaket allerede er gjennomført, gjør at NVE ikke vurderer dette ytterligere.

Oppsummering

Ifølge hydrologiske beregninger er tiden det tar for at vannføringen nedstrøms Grinidammen doubles og firedobles (med utgangspunkt i lav vannføring, 0,5 m³/s) redusert med ca. 10 minutter på grunn av endringen av dammens overløp.

Rødlisteartene blærestarr (VU), edelkreps (EN) og elvemusling (VU) kan bli påvirket av senkningen, og det er naturlig å pålegge etterundersøkelser og eventuelt avbøtende tiltak for disse artene.

Konsekvensene for friluftslivet, landskapet og kulturminner er mindre enn for naturmangfoldet, og reduseres over tid når vegetasjonen rundt Grinidammen etableres igjen.

Vår vurdering er at tiltaket ikke medfører ulemper av betydning.

Konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Bærum kommune tillatelse etter vannressursloven § 8 til å senke vannstanden i Grinidammen permanent. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:

- Det skal gjennomføres undersøkelser med fokus på blærestarr, edelkreps og elvemusling i Grinidammen. Grinidammen omfatter her også de delene av dammen som er strykperti (mellom Griniveien og T-banebroa). Undersøkelsene skal ha fokus på senkningens påvirkning på artene. Ved negativ påvirkning kan NVE pålegge avbøtende tiltak.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelsene gitt i loven eller i medhold av loven, plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden. NVE kan fastsette tvangsmulkt ved overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre bestemmelser med hjemmel i lov.

Detaljplan og konsekvensklassifisering

Fordi tiltaket allerede er gjennomført vil det ikke være behov for detaljplan, men Bærum kommune skal sende et brev til NVE når forutsetningene (vilkårene) for vårt vedtak er oppfylt (se begrunnelsen for tillatelsen).

Søknad om konsekvensklassifisering for den nye dammen må sendes NVE, om dette ikke allerede er gjort.

Om klage og klagerett

Klageberettigede kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
direktør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

Akershus fylkeskommune
Bærum kommune - Vann og avløp v/Anders Mangset
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
LYSAKERVASSDRAGETS VENNER
Oslo kommune - Bymiljøetaten